

Entrevista Boaventura de Sousa Santos Sociòleg i escriptor portuguès, que ha ofert un seminari a Girona, convidat per la Càtedra Ferrater Mora de la UdG

“Vivim una democràcia de baixa intensitat”

Pau Lanao
GIRONA

Boaventura de Sousa Santos, doctor en sociologia del dret per la Universitat de Yale, catedràtic de la Universitat de Coimbra, director d'Alice, es una de les veus més potents contra un ordre dominat per unes elits que perverteixen la paraula democràcia i, en el seu nom, justifiquen el decantament cap a una pseudodictadura i l'existència de presos polítics, silenciaven les classes populars i criminalitzen la protesta i els immigrants. Convidat per la Càtedra Ferrater i Mora de la UdG, va impartir un seminari a Girona.

Començaré amb una frase seva: “Estem vivint en una societat políticament democràtica, però socialment feixista.”

El concepte de feixisme del que parlo és un feixisme social. Teòricament, avui tenim un sistema democràtic, però, en realitat, estem vivint en un règim social feixista en què grups cada cop més nombrosos es queden sense polítiques públiques –educació, salut, salaris i seguretat– que els defensin i per sobreviure es veuen obligats a dependre de la filantropia, la caritat o la benevolència de determinades elits que governen arbitràriament, imposen les condicions i exerceixen el dret de vet sobre les seves vides. La nostra és una democràcia de baixa intensitat, que utilitza els procediments legals per

fer veure que és representativa, però deixa de banda moltes persones que es veuen obligades a moure's en la precarietat, a qui no els assegura l'accés als drets que els permetin una vida digna i que, quan volen protestar i reivindicar-se, veuen com les lleis les silencien. Podem dir que es troben en una situació que es pot definir com a feixisme.

Per això criminalitzen els moviments socials?

En que la mesura que l'estat es replega i deixa de facilitar la vida de les persones i els moviments socials són més actius, hi ha governs que apliquen una determinada concepció de la democràcia –tenim cops institucionals com ara el de Brasil o un poder autoritari als Estats Units, on l'existència de la democràcia, per si mateixa, és un problema–, que es presenten com a protectors de les llibertats però que, en realitat, criminalitzen la protesta i utilitzen lleis com ara la llei mordassa per reprimir i imposar la seva raó. Així, la democràcia es va degradant, fins al punt que arribarà un dia que serà de baixíssima intensitat.

Moltes persones que intenten reivindicar els seus drets són titllades d'antidemocràtiques o d'anticonstitucionalistes.

La criminalització de la protesta és una part de la repressió i un nou pas per buidar una democràcia que, per defensar-se, ha trobat una forma híbrida que fluctua entre ella i la dictadura:

La crisi és l'excusa perfecta per arravatar els drets socials a les persones

els estats d'excepció i els presoners polítics, com ara els que en aquest moment hi ha a Catalunya o al Brasil. En un país democràtic, no hi ha presoners polítics, i si n'hi ha és que la democràcia està confosa. Espanya es defineix com una democràcia plena, però, en relació amb Catalunya, s'ha comportat d'una manera que podrien definir com a subdemocràtica. La intervenció de l'Estat per frenar el referèndum ho va demostrar. Podia ser il·legal però era legítim i no hi havia cap raó per aplicar la política antiterrorista a ciutadans que, simplement, van votar pacíficament. D'altra banda, tenim el tema de la judicialització de la política, que ja va començar amb la sentència de l'Estatut del 2010. Després de veure el que s'ha vist, es pot pensar que s'ha fet d'una manera una mica arbitrària i dona la idea que hi ha qui

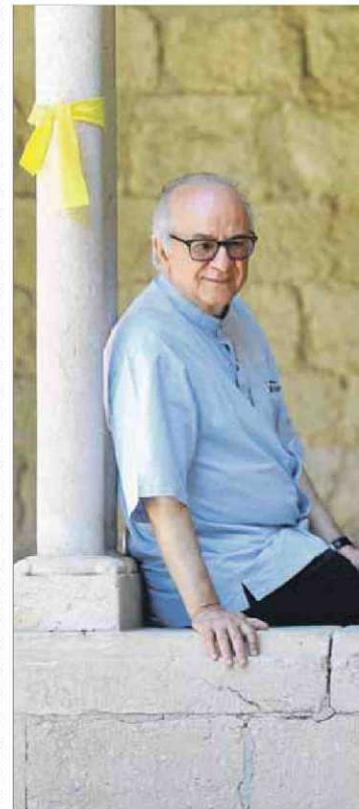
vol manipular el dret per obtenir intencions polítiques molt concretes i partidàries.

Moltes persones no van sortir de casa.

Hi ha molta gent que està ofesa, humiliada, se sent excloua, però a qui li costa sortir al carrer a reivindicar els seus drets. Són les classes mitjanes que abans confiaven en l'estat i ara es troben desemparades i amb por. Els han fet creure que la culpa de tots els seus mals és de la crisi econòmica i no s'adonen que la crisi és endèmica, que és un puntal d'aquesta nova concepció de l'estat i la democràcia. La crisi és l'excusa perfecta per arravatar els drets socials a les persones.

La immigració espanta Europa. El continent es converteix en una fortalesa?

Europa té un gran problema de memòria. No vol reconèixer el seu passat i intenta explicar que l'arribada d'immigrants és culpa de les màfies, quan tot s'inicia amb el colonialisme europeu, que va ser una gran maquinària d'exclusió i no s'han resolt els seus efectes. Podríem parlar dels processos d'independència, però no podem passar per alt que les metròpolis van mantenir un control neocolonial sobre els estats –ara, aquest rol el fan les multinacionals– i avui, quan els exclosos, els que els colonialistes presentaven com a bàrbars o bandits, han dit

prou i han decidit marxar dels seus països empobrits per buscar una vida millor, Europa s'espanta, ho veu com una amenaça i s'afanya a marcar una línia abismal entre els qui diuen que són europeus vertaders i els sobrevinguts, els assimilats, que són a l'altra banda de la ratlla.

Les migracions han fet avançar el món. Europa podrà aguantar tancant fronteres?

Tot i que els immigrants no han comès cap delictes, hi ha europeus ben pensats que creuen que no són persones i és per això que els obliguen a passar molts anys en la clandestinitat, sense papers, treballant total d'aquestes persones que són les més vulnerables, i això passa perquè l'Europa unida pels mercats renuncia als seus principis fundacionals i no es mou per solucionar els seus

vertaders problemes. Ara, s'ha decidit tancar la fortalesa europea i fer que els països del nord d'Àfrica siguin els carcellers del seus veïns del sud. Es trenca la unitat africana i el colonialisme torna a actuar. ■

Boaventura de Sousa Santos, sociòleg i escriptor portuguès, fa uns dies al claustre de la Facultat de Lletres de Girona ■ QUIM PUIG